

103714

Sluttstriden om Berlin

På slutten av boka stig dramaikken til alltid stigende høydepunkt under sluttkampen: «I februar 1945 ble det opprettet... mobile standretter... (som) reiste omkring, fanget opp, forhørte og dømte. Alltid til døden (eller frifinning). Soldater som var kommet bort fra sin avdeling og ikke kunne forklare hvorfor, ble skutt for faneflukt. Andre ble hengt, utstyrt med en plakat på brystet som klargjorde årsaken. «Hengt for plyndring» eller «Hengt for ordrenekt»... Ungguttene hang i lyktestolpene var... bare redde... De må ikke mer, ... belønningen ble en æreføls henrettelse. Dette er i tråd med fortellinger og fekk som offiser vår første okkupasjonsbrigade. «Det hang ein i lyktestolpe, i kvart tre». Det gjaldt soldatar som ha blitt borte frå avdelingane utan å slåst til siste para.

Eg høyrde og redselshistorier om tilstanden i amerikanske krigsfangeleirar i 1945 (og om korleis var i austområda av Det tredje riket då russarane kom). Men det har vi blitt fora med i heile etterkrigs-tiden. Les gjerne kapitlet «Fange hos amerikanerne» hos Hansen. Dei behandla ikkje krigsfangane i same måte krigslovene alltid (jfr. mi bokmelding i Dag Tid nr. 47, 22.11.90 av Baquess bok «OTHER LESSES An investigation into the Mass Deaths of German Prisoners after World War II»). Diverre er no menn flest berre oppteke av tyskarane (og sovjetane) sine krigsbrot. Fri for Den kalde krigen er det biprodukt at mange igjen fokuserer på vår Indre Krig, dei som var på «feil side» og kommunistar. Eit ein-sidig framstilling av krigshistoria vår, kørte same retning, med motsatt forteikn. Sjølvstakt sku vi ha tatt eit oppgjør med oss sjølv etter krigen, m.riksrett mot regjering og styresmakter for å finne kva som skjedde og ikkje skjedde før og etter 9. ap. (den tvilsame nøytralitetspolitikken vår, overmobi-seringa mot feil fiende i Finnmark, med dei lagnadtunge følgjene dette fekk, kapitulasjonen 10. ju-ni 1940). Slik det gjekk, lever vi framleis på mytar i halv-sanningar, på ei historiefremstilling som er sel-tiv. Men etter mai 1945 var ute-Noreg på sigerherre-da, og bestemte sjølve historia, ofte utan omsyn i den historiske sanninga (jfr. Frede Castberg ovanfor Sjølv om det geografiske Noreg ikkje hadde *ei*nsold eller *ett* gevær med ammunisjon å føre krig med eit den vilkårlause kapitulasjonen 10. juni, bestemte de som var på sigerherresiden at Noreg framleis var i krig.

Som Johansen seier må vi ikkje stole på han, ha var «fradømt tilitt». Eller vi kan seie det med Jer-Arup Seip, at jus og politikk hadde smelta saman med «høyesterett som en vippende båt i statsskipet kjølevann», eller med rettsstellet som politikarfeilretet let si skjokje, slik ein annan har sagt det.

Svein Blindheim

FOLK og LAND

NR. 1 - 1993

Det russiske «Holocaust»

Av dr. M. Radejko, Oslo, født i Ukraina, flyktet via Polen til Norge 1948.

Vi omtalte i nr. 10/92 CC's bok om den ukrainske frihetsskjemper og norske lege Mykola Radejko. En bok vel verd å lese. Vi har forfatterens tillatelse til å gjengi nedenstående artikkel fra 1979. Den sto å lese i Danske Tidende.

I diskusjonen omkring filmen «Holocaust» ble påstanden nesten allment akseptert, at «noe slikt kan kun skje under fasis-men».

Filmen gjenkalt mine egne opplevelser fra «Kommunistens Holocaust». Byen het Lvov (tidl. Lemberg) i vest-Ukraina, som på den tid var okkupert av Sovjet. Stedet er Brygiki - et berømt fengsel ved Kazimierzovsk-gaten i byens midte. Da den tysk-russiske krig brøt ut søndag den 22. juni 1941, befant jeg meg i celle nr. 74 i 2. etg.

Vi var 72 fanger i cellen. De fleste var ukrainere, mange polakker og seks jøder. Cellen var ikke stor. Vi lå som sild i en tønne. Det var ikke mulig å ligge på ryggen. Om natten måtte vi på kommando legge oss rundt på den andre siden.

Lus og veggelus plaget oss. Tidlig denne søndags morgen ble vi vekket av lyden av fly, og av drønnene i vest.

Men hvor enorm var ikke gleden blant oss alle. Men det varte ikke lenge. Celledøren ble åpnet, og i stedet for den sedvanlige ubevæpnede fangevokter,

sto det tre NKVD-ister der med maskinpistoler.

Det ble dødsstille i cellen. Vi hørte rop, skrik og skudd fra fengselsgården.

De gikk fra celle til celle og plukket ut fanger. Dette Ragnarok fortsatte i fem dager og netter. Uavbrutt hørtes skrik og salver fra maskinpistoler.

Lørdag stilnet det av. Våre mordere flyktet.

Utsultet, utmattet og apatisk passerte jeg lørdag morgen ut av fengslets port slepende på en skolekamerat. Han var meget svak. Ansiktet ukjennelig. Skuddet var gått gjennom den ene kjernen og på gårdsplassen. Til venstre for porten en dyng med lik, kun overstrødd med litt jord. Det tok meg timer å slepe ham forbi noen få husblokker til en tante i Bernsteinagate 14. To dager senere var jeg igjen i Brygiki med pastor Komar og hans kone. De lette etter sine tre barn. Den yngste, Lydia, var min kjæreste. Liket av en studentprest, pater Zjdan, ble funnet. Mange gjenkjente ham tross den grusomme mishandling de hadde gått gjennom.

Så gikk vi til Loneki-fengslet. Noen mente at Komars barn var overflyttet dit. Det lå lik overalt, i celler, korridorer og i forhørslokaler. Noen menn holdt på å åpne tre massegraver i gården. De var fylt med lik. Familier gikk gråtende omkring får å finne sine kjære. Jeg husker en

liten, kraftig bonde bære liket av sin datter.

Verst var det i Zamarstynni-fengslet, som jeg hadde forlatt to måneder tidligere. Derfra kom ikke en levende fange ut. Man fuktet lommestørklær med vann og holdt for nese og munn. Mange forsøkte å trenge ned i kjellerne for å finne sine kjære. De fleste måtte oppgi dette.

Over 3.000 ble myrdet i Zamarstynni-fengslet, cirka 2.000 i Loneki-fengslet, ca. 1.000 i Jakhowitz-fengslet. Ingen har tall på antallet av myrdede i Brygiki-fengslet. Noen mener 3.000, andre flere. Vi har regnet ut at vi var ca. 10.000 i Brygiki, da krigen brøt ut. Hvor mange de har greid å kjøre ut i skogene i løpet av de fem dager, vet man ikke. Gravene ble senere oppdaget der, men oppgraving ble oppgitt! De døde måtte forbli i fellesgravene.

Vinduer og dører ble murt igjen i Brygiki- og Zamarstynni-fengsletene og alt dekket med jord. Stanken i de tilstøtende gater var motbydelig i lang tid. Det ble jødernes skjebne å fjerne likene i kjellerne vinteren 1941-/42. Da var jo tyskerne herrer i Ukraina.

NKVD, det hemmelige politi (forløperen for KGB), hadde lagt stort arbeide i å skjule deres masse-mord på 15.000 polske offiserer i Katyn-skogene i april 1940. Men det lyktes dem ikke å skjule udåden i juni 1941,

fordi de i panikk måtte trekke seg tilbake for de fremtrengende tyskere.

- Russere myrdet
- 12.000 i Lvov
- 12.000 i Rovno
- 20.000 i Vinnitsa
- Titusener i Stryj, Ternopil, Stanislaviv, Zjytomir.
- Oljesjaktene i Byrolav og Drohobytz var fulle av lik.
- Fra Auschwitz, Dachau osv. er det etterlatt bunkevis av dokumenter, men alle spor av Stalins myrderier i 1940-/41 er utsettlet med utrolig grundighet.
- Brygiki er således omdannet til en boligblokk med blomster i vinduene. Gaten har skiftet navn til «1. mai-gaten». Gad vite om noen av de barn som leker der, har den minste anelse om, hva som skjedde i deres gård for bare 38 år siden? Nepp.

Man verken skriver i pressen eller forteller i radio og TV eller på biblioteker eller i opplysningsforbundene om Katyn 1940.

Heller ikke om de åpenbare massemyrderier i Vest-Ukraina og Hviterussland i 1940/41.

De bestemmer, om sannheten stadig skal kunne forties.

Jeg protesterer!

For tiden kan man knapt åpne en avis eller slå på radio/jernsyn uten at man støter på begrepene rasist/rasisme, fremmedhat og nynazisme. Hva mener egentlig mediene med denne ordfor-men?

Som ung mann opplevde undertegnede krigsårene 1940-45, hvor jeg, sammen med de fleste nordmenn, hadde en bestemt og aktiv holdning mot så vel nazisme som Hitlers raseteorier.

I dag, femti år senere, har jeg også meninger om mangt, bl.a. også om norsk innvandringspolitikk. Denne vil, etter min og de fleste andres mening, uten tvil føre til de største sosiale problemer fedrelandet får å slite med i fremtiden. Men for en slik oppfatning kan man i dag bli uthengt som rasist, fremmedhater, ja, endog nynazist!

Utrolig! Jeg protesterer! Dette er ren sjikane og en fornærmelse mot storparten av det norske folk.

Forsøk på balanse

Tyskland måtte undertegne på at landet hadde skylda for den første verdenskrig, og fikk etterpå en behandling som la grunnlaget for den andre.

Man kan gjerne snakke om nazismens uhyrligheter. Uhyrligheter forekommer alltid i en krig. Slik serberne misbrukte bosniske motstanderes kvinner, slik voldtok sovjetiske soldater tyske kvinner der de så en mulighet; bra for soldatene kammoral at et attraktivt bytte vinker. Kan bli siste gang.

I dag skriver avisene i Norge gjerne om nynazisme etc. som en fare. Og hvis utviklingen i Tyskland fortsetter, vil høyresiden antagelig gå sterkt fram.

Noe av forklaringen, som ikke nevnes i norske aviser, er den uro innvandrere har skapt. Hamburgeravisen Welt am Sonntag (avi-

Lignende uttalelser kommer fra politiet i Frankfurt og andre byer. Der man tidligere brukte nevne, bruker man nå ofte avsagd hagle eller pistol.

En av grunnene til at den alminnelige tysker sluttet opp om Hitler var ikke bare ensettning og meningstverr, men behovet for «Ordnung muss sein», at ro og orden er nødvendig i et stort samfunn. De tyske sosialdemokratene er så redd for å bli kritisert for streng innvandringspolitikk at det faktisk er til deres egen skade.

Anton Ostad

(Østl.)

Grønn revolusjon

«State of the World» for 1993 bringer bud om en ny industriell revolusjon: Den grønne. For tiende gang utgir Worldwatch Institute (WI) den årlige beskrivelsen av Jordens helsetilstand.

Verdens mest leste miljørapport er i år sammenfattet til én god og én dårlig nyhet. — Den dårlige nyheten er at presset på det biologiske systemet er i ferd med å bli for stort. Dermed svekkes forutsettningene for en fortsatt sosi-

al og økonomisk utvikling, sa Magnar Norderhaug, daglig leder for WI i Nord- en på en pressekonferanse i går.

WI knytter stor optimisme til signaler om «en ny, grønn industriell revolusjon». Instituttet mener at den økende satsingen på miljøvennlig teknologi kan ha enorme sysselsettingsmuligheter for de nasjoner og bedrifter som maktet å omstille seg. Rapporten utgis på 27 språk.

(Nordl.p.)

TENNK